

Schelde nieuwsbrief

EEN UITGAVE
VAN HET SCHELDE
INFORMATIECENTRUM,
EXTRA EDITIE
JANUARI 1996
JAARGANG 2

IN DIT NUMMER

Deze extra uitgave is volledig gewijd aan de mogelijkheden voor herstel van natuur in de Westerschelde en aan het overleg daarover.

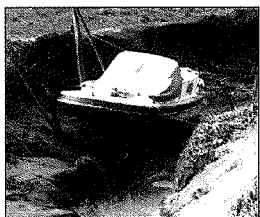
HERSTEL NATUUR WESTERSCHELDE

Een samenvatting van de achtergrond en bedoeling van natuurherstel zoals beschreven in de Alternatievennota **pag 1**

HERSTELPROJECTEN

Een beschrijving van de soorten maatregelen voor herstel, met een lijst van mogelijke projecten; een samenvatting van de Projectenbundel **pag 2/5**

MINISTER EN BESTUURLIJK OVERLEG

Bestuurders in Zeeland zijn in het Bestuurlijk Overleg Westerschelde (BOWS) aan de slag gegaan. Het resultaat is een reeks projecten. **pag 6/7**

OVERLEG EN INFORMATIE

Data en plaatsen voor overleg en informatie **pag 8**

Gemeenten, waterschappen, provincie Zeeland en het rijk werken samen aan een herstelplan voor de natuur in de Westerschelde

Herstel natuur Westerschelde

Het verdiepen van de vaargeul in de Westerschelde leidt tot een toename van de economische betekenis van de rivier en tot een afname van de natuurlijke waarde. Uitdiepen is niet mogelijk zonder schade te veroorzaken. Voor het herstel van de natuur zijn de komende paar jaar enkele tientallen miljoenen guldens beschikbaar. De mogelijkheden voor herstel zijn groter dan de te verwachten schade, zoals blijkt uit de lijst van projecten. Dat maakt het mogelijk keuzen te maken. Daarover gaan de leden van het Bestuurlijk Overleg Westerschelde (BOWS) de komende paar maanden overleggen met de inwoners van gemeenten en leden van gemeenteraden rond de Westerschelde, met belangenorganisaties, met waterschappen en leden van provinciale staten. De Minister van Verkeer en Waterstaat zal uiteindelijk de beslissing nemen over de uitvoering van projecten.

VERDRAG OVER VERDIEPING

Herstel van schade aan de natuur vormt een onderdeel van het verdrag tussen het Vlaamse Gewest en Nederland over de verdieping van de Schelde. Verdieping van de vaargeul is nodig voor behoud van de scheepvaart op Antwerpen. Het zou goed zijn de natuur te herstellen op dezelfde plek waar de schade

is ontstaan. Maar dat is niet altijd mogelijk. Eén van de redenen is dat het juist de bedoeling is de vaargeul met technische ingrepen op diepte te houden. De schadelijke gevolgen van de verdieping werken door in de hele riviermonding (estuarium, in de vaktaal). Vandaar dat de hele monding herstelgebied is.

Het Gewest Vlaanderen heeft voor natuurherstel op Nederlands grondgebied f 44 mln beschikbaar gesteld. Hoeveel geld het Nederlandse kabinet wil uitgeven, is nog niet bekend. Gegeven het verdrag is de vraag of er een herstelplan komt, niet meer aan de orde. Het gaat er nu om, op welke manier de natuur het beste is te herstellen.

VERLIES VAN 500 HECTARE

Verdiepen en behouden van de vaargeul naar Antwerpen betekent baggeren. Het gedolven zand wordt zeewaarts gestort op plekken waar het voor onder meer scheepvaart en visserij geen kwaad kan. De verdieping is een directe ingreep in de natuurlijke beweging en samenhang van de onderwaterbodem, geulen, zandplaten, stroming van het water (morfodynamiek, zeggen deskun-

Lees verder pagina 2

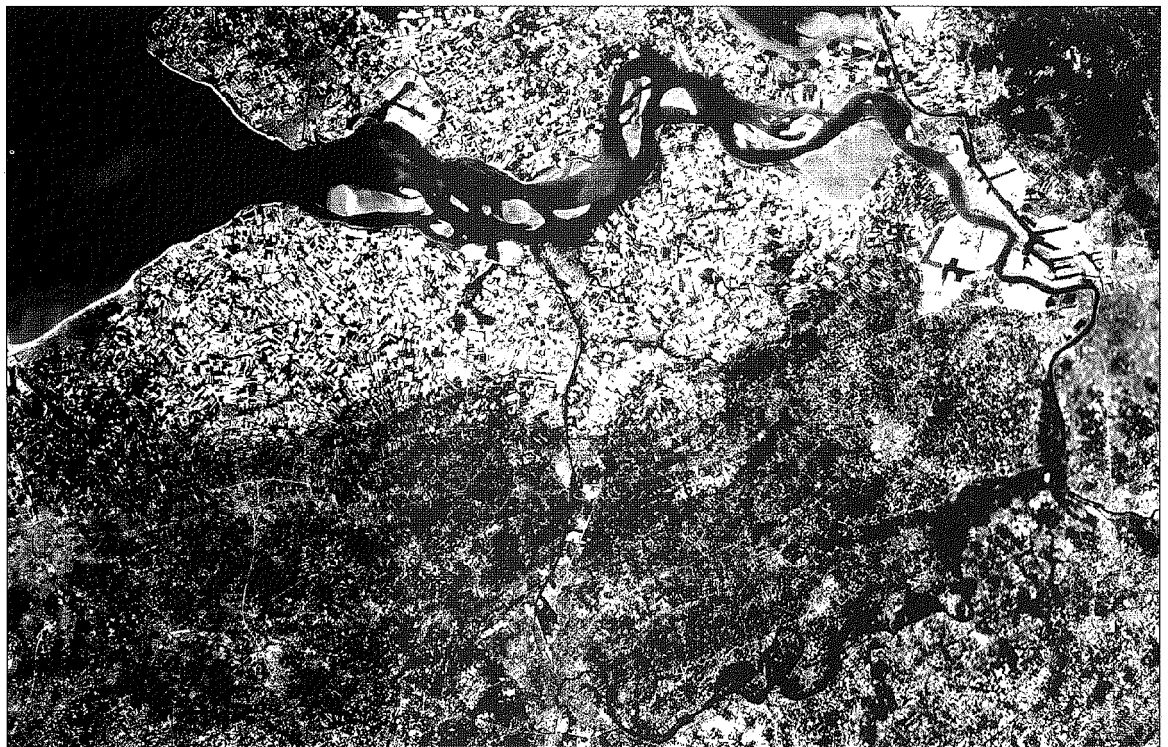
Herstel natuur Westerschelde

digen kernachtig) en van het plantaardig en dierlijk leven dat daarop is afgestemd (ecosysteem). Wijdse riviermondingen met bijbehorende morfodynamiek en ecosystemen als die van de Westerschelde zijn uniek op de wereld.

Het baggerwerk neemt stroomopwaarts toe. Het gevolg is dat vooral in het oostelijk deel van de Westerschelde veel morfodynamiek verloren gaat. Herstel hiervan is niet mogelijk binnen de vaargeulen omdat die met technische ingrepen op diepte worden gehouden. Verdieping van vaargeulen betekent ook veranderingen in de loop van het water, diepten en van stroomsnelheden op een aantal plekken. Alles bij elkaar treedt er na verloop van een aantal jaren een verlies op van bijna 500 hectare natuurlijke gebieden: 60 hectare schor, 40 hectare slik en 380 hectare ondiep water.

VISSEN, VOGELS EN DYNAMIEK

Met het verlies van morfodynamiek en 500 hectare ondiep water, schorren en slikken, die nu eens wel en dan weer niet volledig onder water staan, dreigen een aantal belangrijke leefgebieden voor planten en dieren en karakteristieke kenmerken van de riviermonding teloor te gaan. Zo heeft het gebied een belangrijke paai- en kinderkamerfunctie voor vissen en garnalen. Het ondiepe water, de slikken en de schorren zijn belangrijke voedsel- en broedgebieden voor vogels. En behalve dat, trekvogels vinden er een rustpunt. De overgang van zout naar zoet water zorgt voor bijzondere begroeiingen en levensvormen. De schorren veranderen voortdurend door aanwas van land en de monding van de Westerschelde beschikt over een uniek geulensysteem.

Herstelprojecten

De herstelprojecten moeten het mogelijk maken dat natuurlijke ontwikkeling van het gebied gewoon kan doorgaan. Dat betekent dat vissen er moeten kunnen paaïen, vogels er broeden en eten, de typische overgangen van zoet naar zout en van land naar water in stand blijven. Kortom, behoud en herstel van morfodynamiek en van het ecosysteem. Samengevat: als de verdieping van de Westerschelde een verlies van 500 hectare betekent, moeten die oppervlakte en de eigenschappen daarvan eigenlijk op een andere manier terugkomen. Dat is alleen te bereiken door de oppervlakte van de rivier-

monding te vergroten. Met andere woorden: water toelaten op land dat eerder aan het water is onttrokken. Op een aantal plekken de dijk afgraven en een eind landinwaarts ophogen is hiervoor de methode. Ontpolderen heet dat. Behalve ontpolderen staan in het plan ook aanvullende buitendijkse en binnendijkse maatregelen.

ONTPOLDEREN

Ontpolderen is de enige maatregel die tot resultaat heeft dat de oppervlakte van het estuarium groter wordt. De oppervlakte aan schor, slik en ondiep water met een natuurlijke morfodynamiek neemt toe. Een belangrijk deel

van de overgang water - land dat verloren gaat, herstelt.

Buitendijkse maatregelen

Buiten de dijken zijn maatregelen te nemen om bijvoorbeeld slikken en schorren te beschermen. De huidige waterkeringen (duinen en dijken) blijven onaangetast en op de plek waar ze zijn: de oppervlakte van het gebied blijft gelijk. Het gaat er om typische eigenschappen, begroeiingen en leefgebieden voor planten en dieren tegen verdwijnen te beschermen. Dat is vooral van belang voor leefgebieden als ze niet op een natuurlijke manier opnieuw ontstaan. Op plekken waar wordt gebaggerd is dat het geval, want

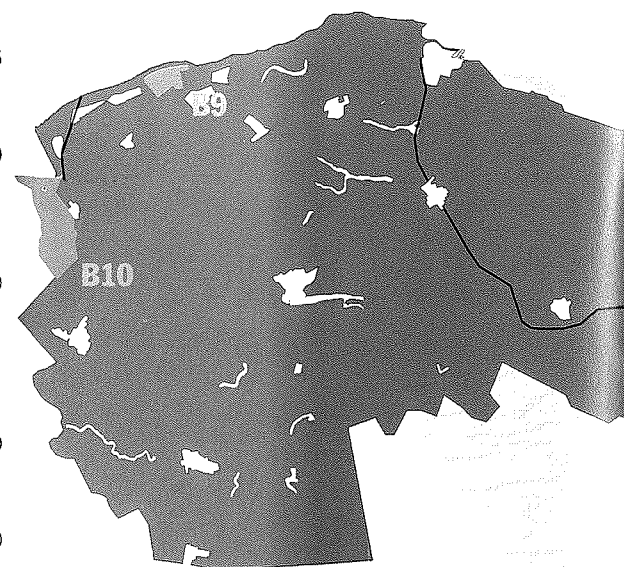
daar is het juist de bedoeling kunstmatig voldoende diepte voor de scheepvaart te behouden.

Binnendijkse maatregelen

Met binnendijkse natuurplannen zijn karakteristieke milieutypen die voorkomen in de overgang water - land na te bootsen en dus te vervangen. Ook zijn functies als broed- en rustgebieden voor vogels binnendijks te bewerkstelligen. Maar omdat er geen directe verbinding is met het water en de natuurlijke morfodynamiek ontbreekt, zijn binnendijkse maatregelen geen volledige vervanging.

Ontpoldering

Alternatief	Huidige situatie	Eindbeeld	Maatregelen	Kosten in miljoen f
B1 Everingepolder	agrarisch gebied	zout schor, 235 ha (150 ha, gem. Borsele)	ontpoldering	35
B6 Boonepolder en Ooster-Zwakepolder	brakke kreekrest, agrarisch gebied, geen bebouwing	zout tot brak schor, 80 ha (80 ha, gem. Borsele)	ontpoldering	20
B7 Hedwigepolder	agrarisch gebied (320 ha, gem. Hulst, klein gedeelte op Vlaams grondgebied)	uitbreiding brakke schorren Saeftinge met 320 ha	ontpoldering	40
B8 Hellegatpolder	agrarisch gebied (125 ha, gem. Terneuzen)	zout schor, 125 ha	ontpoldering	30
B9 Zwarte Polder	agrarisch gebied (65 ha, gemeente Oostburg)	slufter, duinen en zout schor, 65 ha	ontpoldering	50

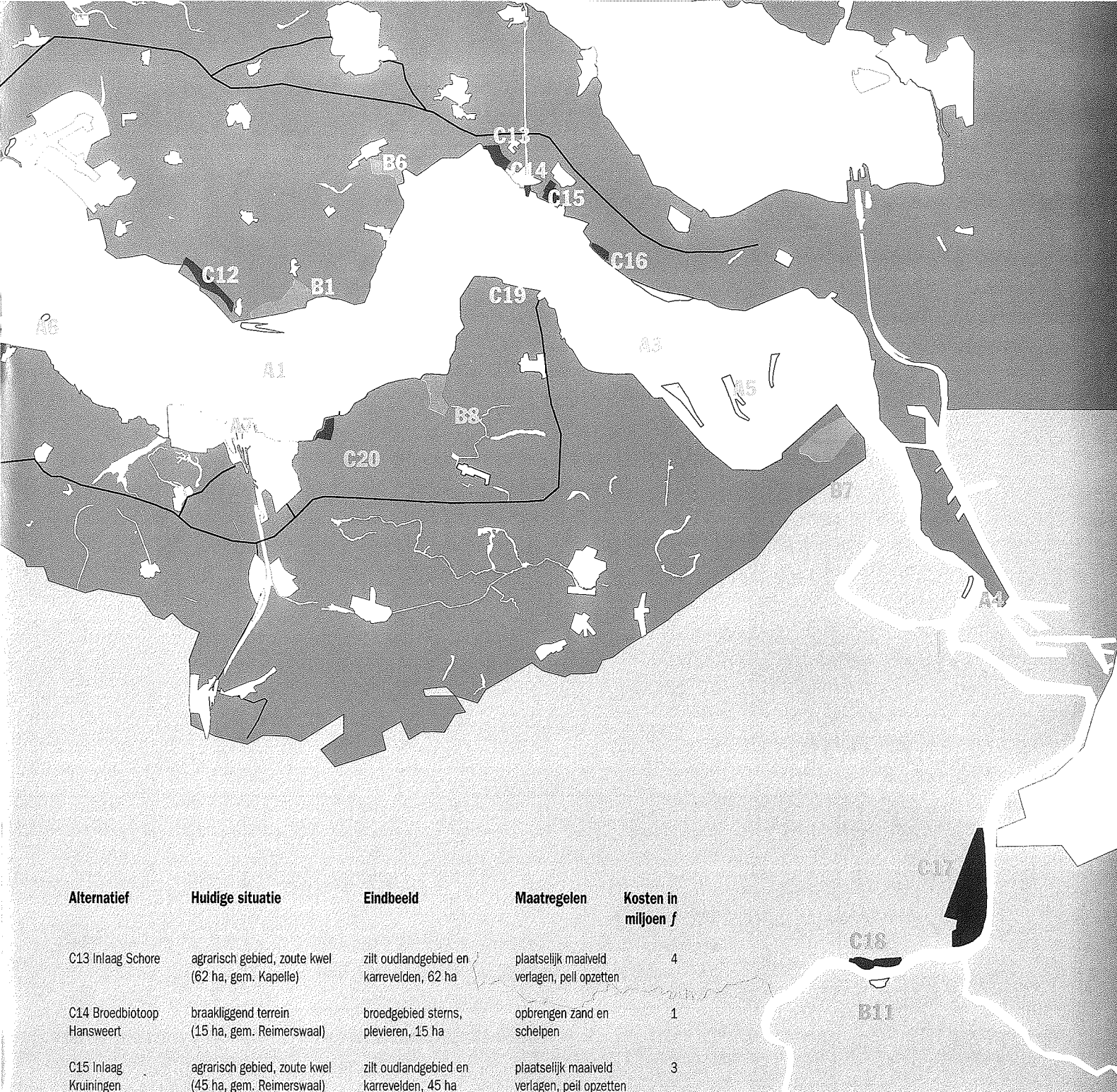
Buitendijkse maatregelen

A1 Zuidgors	terugschrijdend zout schor (85 ha, gem. Borsele)	zout schor, 115 ha, uitbreiding slik met 30 ha	aanleg ieldam, 2 km	6
A3 Schor-Waarde	terugschrijdend brak schor (95 ha, gem. Reimerswaal)	brak schor, ca. 130 ha	suppleren 1,5 milj. m3 zand	15
A5 Geulen-Saeftinge	verzande geulen (200 ha, gem. Hulst)	verdieping geulen met ca. 1,5 m	baggeren of winnen van 3 milj. m3 zand	30
A6 Hooge- en Springerpolder	hoge zandplaat, broedgebied sterns, maar regelmatig overspoeld (10 ha, gem. Oostburg)	veilig broedgebied sterns, ca. 10 ha	zandsuppletie en 'zandworst' in geotextiel	3
A7 Broedbiotoop Terneuzen	braakliggend terrein (5 ha, gem. Terneuzen)	broedgebied sterns, plevieren, ca. 5 ha	opbrengen zaai en schelpen	2

Binnendijkse maatregelen

C11 Inlaag Rammekenshoek	agrarisch gebied (deels zoute kwel), brakke kreekrest, duinen, zout schor, slik (160 ha, gem. Vlissingen)	brakke inlagen, vochtige duinvallei en zout schor, 160 ha	maaiaveldverlaging, aanpassen waterhuishouding	5
C12 Inlaag Ellewoutsdijk	agrarisch gebied, zoute kwel (90 ha, gem. Borsele)	zilt oudlandgebied en karrevelden, 150 ha	plaatselijk maaiveld verlagen, peil opzetten	5

Alternatief	Huidige situatie	Eindbeeld	Maatregelen	Kosten in miljoen f
C13 Inlaag Schore	agrarisch gebied, zoute kwel (62 ha, gem. Kapelle)	zilt oudlandgebied en karrevelden, 62 ha	plaatselijk maaiveld verlagen, peil opzetten	4
C14 Broedbiotoop Hansweert	braakliggend terrein (15 ha, gem. Reimerswaal)	broedgebied sterns, plevieren, 15 ha	opbrengen zand en schelpen	1
C15 Inlaag Kruiningen	agrarisch gebied, zoute kwel (45 ha, gem. Reimerswaal)	zilt oudlandgebied en karrevelden, 45 ha	plaatselijk maaiveld verlagen, peil opzetten	3
C16 Inlaag Westveerpolder	agrarisch gebied (25 ha, gem. Reimerswaal)	karrevelden, 25 ha	ca. 1m afgraven	5
C19 Inlaag Ossensisse	agrarisch gebied (68 ha, gem. Hortensisse)	brakke tot zoute inlagen, 68 ha	ten dele ca. 1m afgraven, peil opzetten	7
C20 Inlaag Margaretha-polder	agrarisch gebied met kreekrest (50 ha, gem. Terneuzen)	brakke tot zoute inlagen, 50 ha	ten dele ca. 1 m afgraven, peil opzetten	7

- Bebouwing
- Ontpoldering
- Buitendijkse maatregelen
- Binnendijkse maatregelen
- Schorren, slikken en platen
- Wegen

Land van Saeflinge

Minister en bestuurlijk overleg

Voor de uitvoering van het verdrag, verdiepen en herstellen op Nederlands grondgebied, is de Minister van Verkeer en Waterstaat verantwoordelijk. Het is dan ook minister Jorritsma die beslist welke herstelwerkzaamheden voor uitvoering in aanmerking komen. Zij wil dat doen op basis van een herstelplan waarbij alle belanghebbende overheden (provincie, gemeenten, waterschappen en andere ministeries) zijn betrokken. De bestuurders in Zeeland

hebben dat opgepakt en zijn in het Bestuur Overleg Westerschelde (BOWS) aan de slag gegaan. Het resultaat is een reeks projecten. Het totaal hiervan overtreft het verlies. Dat maakt het mogelijk keuzen te maken omdat er alternatieven voorhanden zijn. Vandaar ook de naam van het werkstuk 'Alternatievennota'. Het in 1992 ondertekende Beleidsplan Westerschelde (zie kader) hebben de bestuurders als uitgangspunt genomen.

SAMENWERKING

De samenwerking tussen ministeries, provincie, gemeenten en waterschappen is noodzakelijk. De uitvoering van plannen raakt de verantwoordelijkheid en belangen van meerdere bestuurslagen. En verder hebben ze elkaar nodig voor het afstemmen van bestemmingsplannen, streekplan, verlenen van vergunningen en afstemmen van procedures.

BESTUURLIJK OVERLEG WESTERSCHELDE (BOWS)

De besturen van de Provincie Zeeland, de gemeenten rond de riviermonding en de waterschappen hebben alle één van hun bestuurders afgevaardigd in het BOWS. Vanuit de Provincie Zeeland, die ook de voorzitter levert, is dat gedeputeerde J.G. van Zwieten.

Vanuit de gemeenten zijn lid:
drs. R.C.E. Barbé, burgemeester gemeente Terneuzen; J. Kruize, burgemeester gemeente Oostburg; C.J. van Liere, burgemeester gemeente Sluis/Aardenburg; G.E.M.M. de Maat, wethouder gemeente Kapelle; drs P.J. Vollaard, wethouder gemeente Borsele; L.C.Poppe - de Looft, wethouder gemeente Vlissingen; Th.A.M. Steenkamp, burgemeester gemeente Hontenisse; A. Verbree, burgemeester gemeente Reimerswaal; G.A. van de Voorde, wethouder gemeente Hulst.

Vanuit de waterschappen zijn lid:
ir. C.J. Almekinders, dijkgraaf Het Vrije van Sluis; W.A. Gosselaar, dijkgraaf De Drie Ambachten; J.E.M. Joossen, gezworene Hulster Ambacht; G.L.D. Gaakeer, gezworene Zeeuwse Eilanden.

Verder maken de ministeries van Verkeer en Waterstaat; Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Financiën en Economische Zaken deel uit van het BOWS. Afgevaardigden van het Vlaamse Gewest wonen de vergaderingen bij als waarnemers.

BELEIDSPLAN WESTERSCHELDE

Leidraad voor het herstel van de natuur in en rond de Westerschelde is het Beleidsplan Westerschelde. Dat plan is in 1992 opgesteld door het Bestuurlijk Overleg Westerschelde en door hun organisaties aanvaard. In het beleidsplan staat een aantal uitgangspunten voor de korte en lange termijn.

KORTE TERMIJN

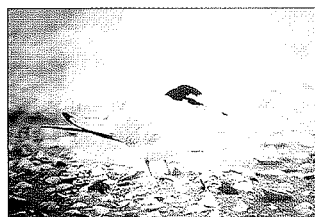
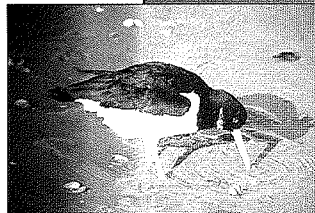
Zoveel mogelijk in stand houden van de natuurlijke morfodynamiek en van de omvang van slikken, schorren en ondiep water.

MIDDELLANGE TERMIJN

Herstel van de functies van de rivier voor vissen en vogels en van karakteristieke milieutypen als de overgang van zoet naar zout, natuurlijk tempo van verlanding en dynamisch geulensysteem.

RANDVOORWAARDEN

Aan veiligheid tegen overstroming valt niet te tornen. Scheepvaart en de ontwikkelingsmogelijkheden daarvan moeten behouden blijven.

Overleg

De maanden februari en maart gaan de leden van het Bestuurlijk Overleg op pad om te overleggen met belanghebbenden. Dat zijn ondermeer de belangenorganisaties van visserij, landbouw, recreatie, werkgevers, natuur en milieu. In de gemeenten rond de Westerschelde komen informatie- en overlegavonden met bewoners. Vervolgens krijgen in maart en april de verschillende gemeenteraden en provinciale staten de gelegenheid zich uit te spreken over de projecten. Daarna, eind april/begin mei, zal het Bestuurlijk Overleg een advies opstellen en aanbieden aan de Minister van Verkeer en Waterstaat. De projecten zijn ontworpen vanuit het natuurbelang. In het advies aan de minister gaat het om de haalbaarheid van projecten, het maatschappelijk draagvlak en de afweging met meerdere belangen.

Informatie- en overlegavonden

GEMEENTE TERNEUZEN

woensdag 21 februari
aanvang 19.45 uur
't Meulengat
St Elisabethlaan 49
Sluiskil

GEMEENTE VLISSINGEN

donderdag 22 februari
aanvang 19.30 uur
Hotel Arion
Boulevard Bankert 266
Vlissingen

GEMEENTE HULST

maandag 26 februari
aanvang 19.45 uur
Den Dullaert
Sportlaan 24
Hulst

GEMEENTE BORSELE

dinsdag 27 februari
aanvang 19.30 uur
De Stenge
Stengeplein 1
Heinkenszand

GEMEENTE REIMERSWAAL

woensdag 28 februari
aanvang 19.30 uur
raadszaal gemeentehuis
Oudeplein 1
Kruiningen

GEMEENTE OOSTBURG

donderdag 29 februari
aanvang 20.00 uur
Den Hoekzak
Langestraat 1
Oostburg

GEMEENTE SLUIS/AARDEBURG

maandag 11 maart
aanvang 19.30 uur
raadszaal gemeentehuis
Groote Markt 1
Sluis

GEMEENTE HONTENISSE

woensdag 13 maart
aanvang 19.45 uur
raadszaal gemeentehuis
Hof te Zandplein 1
Kloosterzande

GEMEENTE KAPELLE

donderdag 14 maart

aanvang 19.30 uur
raadszaal gemeentehuis
Kerkplein 1
Kapelle

INSpraak

Als de Minister van Verkeer en Waterstaat bekend heeft gemaakt welke projecten 'voor uitvoering in aanmerking komen', is het mogelijk inspraak te organiseren. Dan immers is duidelijk om welke projecten het concreet gaat, welke officiële procedures moeten worden gevolgd en welke overheid verantwoordelijk is. Dat laatste is ook van belang voor eventuele bezwaar- en beroepsprocedures.

Informatie

Wie meer wil weten over de inhoud van de plannen, kan de Alternatievennota en de Projectenbundel Herstel Natuur Westerschelde (gratis) opvragen bij het Informatiecentrum van de provincie Zeeland, Abdij 9 in Middelburg, tel. 0118 63 14 00. Via dit nummer is ook verdere informatie beschikbaar. Het informatiecentrum is tijdens werkdagen geopend van 09.30 - 12.30 uur en van 13.30 - 16.30 uur.

Behalve bij het informatiecentrum van de provincie, is de Schelde Nieuwsbrief ook verkrijgbaar bij:
- Schelde Informatiecentrum, Grenadierweg 31 in Middelburg, tel. 0118 67 22 38;

- de afdelingen Voorlichting van de gemeenten Borsele, Kapelle, Hontenisse, Hulst, Oostburg, Terneuzen, Reimerswaal, Sluis/Aardenburg en Vlissingen. Op deze adressen liggen de stukken eveneens ter inzage.

Schriftelijke reacties kunnen tot 15 maart worden gestuurd aan:
Provincie Zeeland
BOWS
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

COLOFON

Deze extra editie van de Schelde Nieuwsbrief is een uitgave van het Schelde Informatiecentrum (SIC). Het SIC werkt onder verantwoordelijkheid van het Bestuurlijk Overleg Westerschelde (BOWS). De inhoud van deze uitgave is verzorgd door een gastredactie. Deze extra nieuwsbrief is bedoeld om een breed publiek te informeren tijdens de openbare overlegronde van het BOWS over het Herstel Natuur Westerschelde. De uitgave bevat een samenvatting van de Alternatievennota en Projectenbundel Herstel Natuur Westerschelde.

SCHELDE INFORMATIECENTRUM
Coördinator: Lilian Withagen

Grenadierweg 31
4338 PG Middelburg
Correspondentie-adres
Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon 0118 67 22 38
Fax 0118 61 65 00

TEKST

Frans Haverkort
Voorlichting Provincie Zeeland

EINDREDACTIE

Herman Haas
Frans Haverkort

FOTOGRAFIE

Jaap Wolterbeek
Bert Hopmans

VORMGEVING EN PRODUCTIE

Van Dongen Public Relations
Eendachtsstraat 150
3012 XR Rotterdam

OPLAGE

4000 exemplaren

OVERNAME VAN ARTIKELN

De overname van artikelen met bronvermelding is toegestaan.

ISSN 1382-9513